

התנועה הרפורמית
יהדות מתקדמת בישראל
www.reform.org.il

השקפה מתקדמת על שמירת מצוות

מאת אריק יופי \ הרב אריק יופי הוא נשיא התנועה הרפורמית בצפון אמריקה והמזכ"ל לשעבר של ארצ"ה, הארגון הציוני הרפורמי בארצות הברית

אלוהים, תורת ישראל וארץ ישראל הם עמודי התווך של היהדות כולה, כור מחצבתנו והערובה להמשך קיומו של עמנו עד קץ הימים. האתגר הגדול הניצב כיום בפני החיים היהודיים הוא כיצד לכוון מחדש איזון הולם בין יסודות אלה של המסורת שלנו. לדין של תנועות היהדות המודרניות, משבר נוצר באופן בלתי נמנע כאשר ממד אחד בחיים היהודיים זוכה להדגשה על חשבון ממדים אחרים או מוציא אותם מכלל דיון. במשך רוב התקופה הבתר-אמנסיפציבית, למשל, התמקדה היהדות האורתודוקסית באופן בלעדי כמעט בתורה והקדישה תשומת לב מעטה בלבד לאלוהים ולארץ ישראל. והתוצאה במקרים רבים היתה אסון: ביהיבורים דתי נטול השפעות מקלות של חמלה, רוחניות ותודעה יהודית.

היהדות הרפורמית, לעומת זאת, החלה את דרכה כתנועה שיכורת אל; כך לפחות אני למד מקריאת הספרות הרפורמית המוקדמת. לתורה ולארץ ישראל היה בה ביטוי מועט יותר. מאוחר יותר פנינו לתורה אך באופן בררני עד מאוד. לעתים קרובות מדי התעלמנו מתפילה ומקיום מצוות בבית, ומחויבותנו לתיקון עולם היתה מנותקת מן הכתבים ומן הערכים של המסורת שלנו ומקולו המצווה של האל.

אולם כיצד נגיע לאיזון שאנו מבקשים? נעשה זאת על ידי אימוץ מכל לב של המצווה ועל ידי הפיכתה לעיקרון המנחה של היהדות הרפורמית. היהודי הרפורמי שיכור המצוות הוא שיהיה שליחה של התחדשות דתית רצינית בתנועתנו. ומיהו אותו יהודי רפורמי שיכור מצוות? זהו יהודי רפורמי השומר על המצוות המופיעות בתורה כיוון שניתנו על ידי האל, יהודי אשר בכל הזדמנות כמעט מחפש לעצמו קהילת תמיכה של יהודים ליברלים אשר יעמדו לצדו בשמירת המצוות.

אם יהיו לנו יהודים שיהיו שקועים בקיום המצוות - ידברו בשפתן, יבינו את דקויותיהן ויאבקו על משמעותן - אזי יהיו לנו יהודים שיבינו את השפעות הגומלין בין אלוהים, תורה וארץ ישראל, יהודים שיהיו מסוגלים להעריך את המשמעות של הישארותנו קבוצה נבדלת. המצווה היא המפתח. כולנו יודעים שהקשרים הדקים של אנטי-אנטישמיות, תחושה של גורל היסטורי משותף, רגש לאומי ודאגה לרווחת ישראל ולביטחונם של היהודים בכל מקום ומקום, לא די בכל אחד מהם כדי להבטיח את המשך קיומו של העם היהודי. לא נוכל להמשיך להתקיים על בסיס רעוע כל כך.

מה דרוש כדי להחיות בקרבנו את שמירת המצוות? ראשית כול יש להבהיר מהי מצווה:

- המצווה היא פעולה דתית שמקורה בתורה; מקיימים אותה יהודים המאמינים שמעשים אלה נמסרו לנו בצו האל ומעידים על כוחו של המצווה לצוות.
- מצווה היא ההשתקפות של התעקשות היהדות לממש אתיקה ותיאולוגיה בחיי היומיום.
- המצווה היא ההרחבה ההכרחית, ההגיונית והטבעית של האמונה היהודית, הזוכה למשמעות רק כאשר אנו שואלים: 'מה דורשת ממני האמונה שלי?' עבור היהודי זוהי תמיד השאלה המכרעת.
- מצווה היא הכלי שבאמצעותו אנו יוצקים קודש לחיי היומיום. במשך מאות שנים חילנו את העולם, עקרנו מתוכו את אלוהים כפי שמבראים ארץ מיוערת לשם סלילת דרך. המצווה היא שמאפשרת לנו לקדש את כל המקומות שכוחי האל בחיי היהודים.
- מצווה היא הקשר שלנו למעמד הר סיני. אלוהים נתן את התורה לעם היהודי בהר סיני, ואחת היא כיצד נפרש אירוע זה, אני יודע שאיכשהו, בדרך כלשהי, אני הייתי שם. איכשהו, בדרך כלשהי, הדי-אן-איי שלי היה נוכח בקהל. קיום מצווה מחזיר אותנו אל ההר הקדוש.
- המצווה קושרת אותנו אל האל. פרשנות חסידית קושרת את המילה 'מצווה' למילה הארמית 'צוותא', שפירושה 'ביחד'. מצווה היא המעשה המחבר את היהודי אל האל.
- מצווה היא לב לבה של התורה משום שבאין דיברות אין תורה. שנית, החייאת המצווה מחייבת הבנה ברורה של מה שהיא איננה:

אין זהות בין מצוות לבין טקסים, קידושים או מנהגים. לכל אלה יש ערך ומקום בחיינו היהודיים. אולם מנהג, יאה עטור כבוד העתים או מקודש היסטורית ככל שיהיה, איננו מצווה. עניין זה הוא רב-חשיבות כיוון שאנו חיים בעידן של התחדשות הטקסיות. יהודים ולא-יהודים מצפון אמריקה חולקים כיום כמיהה עמוקה לטקס משמעותי אשר יקשרם זה לזה, יסמן את המעברים בחייהם ויעורר בהם השתאות על עצם הקיום האנושי. רבים מחברי הקהילות שלנו מגלים נכונות לערוך טקס משום שיש בו אישור של הערכים, של דפוסי ההתנהגות, של השמחות, של הסכנות ושל הצער המשותפים לחיינו. חיפוש זה הוא חיובי ומבורך בכל מובן שהוא; לנו, כרבנים, יש בוודאי מה להציע בתחום זה. אם יהודים מחפשים צורה כלשהי של אמונה שנשגב ומאמינים כי הערוצים הטקסיים הם הדרך הטובה ביותר ליצירת קשר זה, אנו מחויבים לשאוב מן המסורת שלנו את הדברים שיסייעו להם למצוא את מבוקשם. אולם יש לי מילת אזהרה:

אין לבלבל בין מנהגים מודרניים או עתיקים המועלים כדי לענות על צרכים מידיים - ובדרך כלל מושלכים ככלי אין חפץ בו אם תשובתם אינה משביעת רצון - לבין מצוות, שהן נצחיות מעצם טיבן ושואבות את כוחן מצו אלוהי.

בלבול ההגדרות וחשיבותה של בהירות עולים בבירור מתוך הדיון ב'שערי מצווה' (מאת שמעון ג' מסלין, מועצת הרבנים הרפורמים באמריקה), ספר שראה אור ב-1979. כרף זה כולל ארבעה מאמרים על משמעותה של המצווה פרי עטם של רולנד גיטלזון, דיוויד פוליש ואתרור לליוולד ז'ל והרמן שאלמאן, יבדל'א. הרבנים גיטלזון, פוליש ולליוולד היו כולם מנהיגים דגולים של תנועתנו, ורולנד גיטלזון במיוחד היה לי חבר, מורה ומדריך רוחני. הדבר המרתק במאמריהם היה עצם האישור שנתנו לקיומו של מצווה ונכונותם להרחיב את הגדרת המושג עד כדי חוסר משמעות. אם הסמכות מאחורי מצווה מקורה בעיקר בהיסטוריה ולא באל, האם זוהי מצווה? אם הסמכות מקורה בעיקר בעם ולא באל, האם זוהי מצווה? מצווה היא הצהרה יהודית שיש בה יסוד אנושי, אין ספק - ועל כך ארחיב בהמשך - אבל ייחודה נובע מן העובדה שבקיום המצוות אנו חשים במגע השכינה, דבר המעורר בנו השתאות דתית.

הנקודה שלי היא שמצווה איננה יכולה להפוך למושג כוללני לכל מעשה יהודי שאנו בוחרים לעשות מכל סיבה שהיא. עלינו להיזהר שלא לצמצם קטגוריות ייחודיות לגמרי לכדי קטגוריות בלתי ישימות. במובן זה מרדכי קפלן צריך להיות המורה שלנו: קפלן קרא לנו לעשות מעשים יהודיים מסיבות מציאותיות, אתניות והיסטוריות, אולם הוא הבין שמעשים הנתפשים בתור שכאלה אינם מצוות ואין לכנותם כך.

המאמר בקובץ שהזדהיתי איתו יותר מכול היה מאמרו של הרמן שאלמאן, אשר הטעים את האופי המיוחד במינו של המצווה ועמד על כך שאי-אפשר להסבירה במושגים השאולים מגורמים או משיקולים אחרים. הרב שאלמאן הבהיר את הנקודה: אימוץ המצווה משמעו שאני מקבל את אלוהים כמצווה ושאני מוכן לחיות את חיי בתגובה לו וכבן בריתו. הרב שאלמאן צודק: אם אנו מבקשים שהדיון במצוות יהיה בעל משמעות, זו צריכה להיות נקודת הפתיחה שלנו.

שלישית, החייאת המצוות דורשת מאיתנו התמודדות גלוית לב עם עניין המצפון האישי והאוטונומיה האישית. תנועתנו רוממה את האדם הבודד לעמדה של חשיבות עליונה, ואנו קידשנו את המצפון האישי בתור הסמכות המוחלטת שלנו. אם קיום המצוות יהפוך לקטגוריה הדתית המרכזית בחיי היהדות המתקדמת, האם פירוש הדבר התנערות מן האוטונומיה האישית שלנו? מובן שלא. תמיד היה נכון, וכך גם יהיה להבא, שכל יהודי יכול לבחור לעצמו אילו מצוות לקיים ואילו לא. זוהי פשוט עובדה מובנת מאליה בחיים היהודיים המודרניים. אף על פי כן אני סבור שעלינו לשנות באופן מהותי את הדגשים שלנו.

המסר שלנו אמור להיות כדלהלן: היהדות הרפורמית היא אמונה של מחויבות אישית ושל אחריות אישית, אמונה הדורשת התעמקות בתורה, אמונה הקושרת את היהודי לאלוהיו באמצעות מצוות המשקפות את קולו המצווה של אלוהים. יהודים רפורמים שואפים להיות מצווים; אם הם אינם מצליחים בכך, אין הם מסוגלים להגשים את דתם ולהגיע לשלמות דתית. האם אנו בוחרים בעצמנו? בהחלט. אולם הבה נדבר ברורות: היהדות הרפורמית היא זרם דתי הדורש מאיתנו הרבה ובתמורה מבטיח לשנות את חיינו. אולם נקודת הפתיחה צריכה להיות התמקדות במצווה ובחובתנו להיות יהודים שומרי מצוות. ולמנהיגות - במיוחד למנהיגות רבנית - יש אחריות מיוחדת לחולל שינוי כיוון זה.

רביעית, החייאת המצווה מחייבת אותנו להיות כנים ביחס לקושי של הכנסת מצוות לחיינו. קשה לדבוק בקיום מצוות משום שהדבר דורש מאיתנו הכרה באל. אולם אם, כדברי השל, האל הוא מסה מעורפלת מאחורי צעיף של חידות, ואם קולו של האל נהיה זר למחשבתנו, ללבנו ולנשמתנו, ואם למדנו להקשיב לכל 'אני' פרט ל'אני' של אלוהים, אזי קיום מצוות הופך לבלתי אפשרי. קיום מצוות מחייב הכרה באלוהים. מכאן נובע שאם אנו מקיימים מצוות למען אלוהים, עלינו להיות מוכנים לכך שלפחות בחלק מן הזמן נהיה עסוקים בהשבעת רצונו לפני השבעת רצונו. אולם הדבר אינו פשוט בתרבות המונחית על ידי עקרונות של סיפוק עצמי ושל דת ה'להרגיש טוב'.

אפילו אלה מקרבנו המסוגלים להתחבר אל אלוהים ולחוש עצמם מצווים - לא יחוו כך בכל רגע ורגע. ההשראה היא קצרה, מקרית ונדירה. לפיכך יהיה קיים פיתוי - ואפילו פיתוי חזק ביותר - לקיים מצוות באופן מקרי ומזדמן, רק באותם רגעים שבהם הנשמה מגיעה לתיאום מושלם עם הרוח. התשובה לכך היא כמובן שגרה דתית, הרגל דתי. כיוון שאנו מסוגלים לחוש מצווים רק בחלק מהזמן, וכיוון שהשראה איננה דבר הנרכש לצמיתות, אנו נקראים להיכנס לתוך שגרה שתשמור אותנו בכוננות מתמדת לשמיעת קולו המצווה של אלוהים. אנו נקראים, על בסיס של השראה מקרית, לחוש בדחיפות ההיענות למצוות האל גם כשהקול המצווה נשמע לנו חלוש וקלוש. אך למרבה הצער אנשינו חסרי סבלנות, דעתם מוסחת בקלות ואין הם רגילים למשמעת שהשגרה מחייבת. 'המצוות יקדשו אתכם', אפשר לומר להם, אך הם לא ישתכנעו בנקל.

חלק מהיהודים הרפורמים עשויים להגיב על הערותי בחשדנות ולראות בהן דחייה של העקרונות הרפורמיים, חימום חוזר של תפריט אורתודוקסי, 'התחרדות' אשר כה אופנתית כיום בחוגים מסוימים. ייתכן שחלק יגיבו כך, אך טעות בידם. מה שאמרתי הוא תמצית הרפורמיות; להיות יהודי רפורמי פירושו לא לקבל כל מילה כתובה בתורה כאילו היתה ביטוי מילולי של רצון האל ולא לתמוך בהיצמדות נטולת הרהור למסורת.

אני סבור שיש כמה עקרונות כלליים משותפים ליהודים רציניים מכל הזרמים: התגלות, עם סגולה, קוד התנהגות המגלם ייחודיות יהודית ורצון שלא להיות ככל הגויים. נסכים שהתורה היא הדבר הקושר את כולנו לחיים משותפים, להיסטוריה משותפת ולגורל משותף, וכולנו נסכים שהיהדות לא תוכל להתקיים אם מהות זו תתפוגג. אולם ברמה המעשית ההבדלים בין יהודים רפורמים לבין

יהודים אורתודוקסים נשארים ברורים למדי. נקודת המוצא של היהודים האורתודוקסים היא ההלכה - מחויבות למערכת של חוקים ולגוף של מצוות הזוכים לעדיפות על פני כל ניתוח של מצווה בודדת או דיון בה. עבור יהודי רפורמי גישה זו היא בלתי אפשרית. אנו יכולים להיות אנשי הלכה רק במובן הכללי של הדבר; עלינו לחוש צורך לאמץ גישה כוללת לחיי הדת. אך הבה ונאמר גלויות: ההלכה, כמושג מחייב, מתייחסת לקבלת מערכת חוקית המורכבת מגוף של חוקים אשר כל מרכיב בו קושר אליו את העם היהודי ומחייב אותו. אם מבינים זאת כך, הרעיון של הלכה רפורמית נוגד לדעתי את עקרונות היהדות הרפורמית. גם יהודים רפורמים מחויבים לחוקים, אך לדיננו הקטגוריה המעשית היא המצוות. אנו יכולים להיות יהודים הפועלים בהשראת המצוות ובהנחייתן – וראוי שנהיה כאלה – אך משמעות הדבר היא שאנו מחליטים בכל מצווה ומצווה.

וכיצד עושים זאת? הבה ואענה על שאלה זו. מצווה, כפי שכבר אמרתי, איננה צו משמים. זהו מפגש בין יהודי לבין אלוהיו, שמקורו - לפחות במובן המטאפורי - במעמד הר סיני, ובו שני משתתפים: מצד אחד המצווה האלוהי ומן הצד השני משה, המצווה, אשר הוא עצמו צווה, נקרא לתפקיד והונחה כיצד לפעול. כדי שמצווה תוכל להתקיים, על שני איברי המשואה להתקיים – המצווה והמצווה. וכיוון ששני הצדדים מעורבים בדבר, ידועה תורתנו בשמות 'תורת ה' ו'תורת משה' גם יחד. כשאני מתייחס למשה, אני מתכוון כמובן למשה ולכל צאצאיו הרוחניים - הנביאים, הרבנים והמורים – אשר ראו את עצמם מונחים בידי שמים או פועלים בהשראה שמימית, ואשר עיצבו את המסורת שלנו והנחילו אותה לדורות הבאים. התורה שלנו היא תיעוד השיחות בין אלוהים לבין משה ובין אלוהים לבין עם ישראל; מתועדים בה הדברים שאלוהים אמר לעם ישראל והדברים שעם ישראל אמר לאלוהים. המפגש האלוהי-אנושי מהדהד בתורה שבכתב ובתורה שבעל-פה כאחד. ומתוך הדו-שיח הזה, המתועד בכתבי הקודש שלנו, אנו שואבים את המצוות המעניקות כיוון לחיינו. המפתח להבנת המצווה הוא הבנת יחסי הגומלין שבין המצווה למצווה: מדוע הגיב משה כפי שהגיב לצו האלוהי? מדוע שמע בהר סיני את הדברים כפי ששמע בעוד שמישהו אחר היה יכול לשמוע את המסר באופן שונה בתכלית או אולי לא לשמוע אותו כלל? איננו יכולים להשיב על שאלות אלה בוודאות, שכן ביסודו של דבר, ההתגלות היא תעלומה. עם זאת, אנו מניחים ששלושה גורמים השפיעו על תשובתו של משה לאלוהים: ראשית, המבנה האישי והרוחני של משה; שנית, התנאים ההיסטוריים בתקופתו; ושלישית, אופיו של העם היהודי באותה עת. אחרי הכול, היהודי מגיב לאלוהים לא רק כאדם פרטי, אלא גם כחבר בקהילה דתית.

עתה אנו מבינים שיהודים שונים בתקופות שונות יגיבו בהכרח באופן שונה למצווה האלוהי. אתם ואני נגיב באופן שונה מזה שהגיב משה. אנו אנשים שונים, ויש לנו ניסיון חיים, חוויות, רקע ואיכויות רוחניות שונים בתכלית שינוי.

התנאים ההיסטוריים בתקופת משה הולידו צורת תגובה מסוימת. אולם עכשיו, כשהתנאים השתנו לחלוטין, נגלה שתגובתו של משה אולי כבר איננה מובנת לנו כל כך; ייתכן שהיא כבר איבדה את כוחה המלכד. יתרה מזאת, כיוון שאנו תוצר הקהילה שאנו חיים בה, הדינמיקות של החיים היהודיים כיום ישפיעו מאוד על תגובתנו לציווי האלוהי.

הדבר המדהים הוא, כמובן, שלעתים תכופות הצו האלוהי, כפי שמופיע בתורה ובכתבי הקודש היהודיים, מעורר בנו בדיוק את אותה תגובה שעורר במשה ובעם היהודי בתקופת המקרא, בתקופת המשנה והתלמוד ובימי הביניים. כשאנו קוראים כיום בתנ"ך, לדוגמה, רבות מן המצוות המופיעות בו מרשימות אותנו ומעוררות בנו השראה כפי שעשו לבני ישראל בתקופה קדומה. אולם בתור יהודים רפורמים אנו גם מכירים בכך שלעתים קרובות איננו מגיבים כפי שהגיב משה בשעתו ואיננו מסוגלים להיות מצווים כמותו. במקרים אלה עלינו לומר בפשטות: מה שהיה מצווה עבור משה איננו יכול להיות מצווה גם עבורנו.

ולמי נתונה הסמכות העליונה? מי בסופו של דבר יקבע אם ציווי כלשהו המופיע בתורה הוא מצווה המחייבת גם את היהודי הרפורמי? על שאלה זו כבר ענית קודם לכן: הפרט הוא המחליט. אנו מסתמכים כאן על דבריו של מרטין בובר: "אני חייב להבחין" – כתב - "בהוויית העמוקה ביותר בין מה שמצווה עלי לבין מה שאיננו מצווה עלי". זהו ציווי מרכזי ביהדות הרפורמית ותיאור אובייקטיבי של המציאות בחיים היהודיים המודרניים. אנו יכולים לעשות הרבה כדי לעודד שמירה של מצוות, אך בסופו של דבר הפרט הוא הקובע. אין באורח החיים היהודי הרפורמי שום גורם כפייה המסוגל להכריע עבורנו.

אולם הסכנה כמובן איננה עצם האפשרות הדחוקה שהרבנים שלנו יקומו וינסו לכפות הלכה רפורמית על חברים אשר אינם רוצים בכך ואשר מתמרדים כנגד הדבר. הסכנה מקורה בכיוון ההפוך: סכנה מפני צמצום אבסורדי אשר יציע להשליך מאחורי גונו את כל המצוות לאחר שעשינו זאת כבר למצוות רבות כל כך, אשר יציע להמירן בקטגוריות תובעניות פחות של פעילות דתית; צמצום אבסורדי אשר יראה בתורה מקסימום מוחלט של פרשנות ומינימום מוחלט של התגלות, ואשר יביא להתחדשות דתית שיש בה סגנון יותר מאשר מהות, תוך הפניית גב ליסודות של מצווה ושל קדושה אשר זמן רב כל כך היו טבועות בנשמה היהודית באופן אוניברסלי.

כיצד יכולים אנו לעודד בבתי הכנסת שלנו את המחויבות לשמירת מצוות? כיצד ביכולתנו להטמיע בחיי היהדות הרפורמית את המודעות לקיום המצוות? אנו יודעים שאי-אפשר לעשות זאת מתוקף צו, שכן אנו מכירים את מציאות החיים היהודית של צפון אמריקה. מה שעמד במרכז החיים היהודיים בצפון אמריקה במאה האחרונה [המאה העשרים] היה צרכים אנושיים ולא צווים אלוהיים, השתלבות במציאות החיים האמריקאית ולא התבדלות יהודית בבחינת 'עם לבדד ישכון'. רבים מדי מבני קהילותינו סבורים שיהודים אינם קיימים כדי לשרת את היהדות; היהדות קיימת כדי לענות על צרכי היהודים. אין כמובן סיבה שלא לצפות לקבלת מענה הולם לצרכינו האישיים והאנושיים במסגרת בית כנסת. אולם מה שאני רוצה לומר הוא שהתרבות שלנו איננה מסייעת בהכרח להחייאת מצוות. כאשר בית הכנסת הופך למוסד אתני במקום לשמש כמקום ביטוי דתי, וכאשר התיאולוגיה הופכת למשרתת הסוציולוגיה, היושרה של המצווה

מוטל בספק. אף על פי כן, אני רואה בתוכנו מספיק דברים הגורמים לי להיות אופטימי. אף שזהו בהכרח נושא רחב יותר, נראה לי שיש מספר דרכים העשויות להוביל אותנו בסופו של דבר בכיוון הנכון.

כאשר הייתי סטודנט יהודי לתואר ראשון באוניברסיטת ברנדייס, בחור אגנוסטי בעל תודעה יהודית, התחלתי ללמוד עברית ושקעתי לראשונה בחיי בלימוד טקסטואלי מעמיק. הייתי אז אדיש לחלוטין לשבת והתפללתי רק פה ושם, במקרה הטוב. אולם המסתורין שבעברית וההתרגשות שעוררו בי סיפורי בראשית, שלראשונה קראתיים בשפת המקור, הביאו אותי לגילוי חשוב: לימודי התורה לא היו רק כלי עזר שימושי. הם נתנו לי השראה, הם היו לי הרפתקה נפלאה, מקור שמחה. הם היו לי למעשה אמצעי אחר להתבוננות בנצח – מעשה של התמזגות עם הקודש. כשהגעתי לקטעים בתורה העוסקים בחוקים, היו בהם לכידות וכוח כובש שלא חוויתי בעבר. כאשר קראתי את המילים העבריות, חשתי שפלות רוח בפני המסתורין - התרגשות, היענות, ואפילו מידה מסוימת של צייתנות לנוכח המילה השמימית. לראשונה בחיי חשתי מצווה.

גם אחרים, אולי, יוכלו למצוא את דרכם למצוות דרך השפה העברית ודרך לימוד טקסט. אני אף מאמין שגם אם היהודי המודרני מחפש קהילה ולא מצוות, לעתים קרובות הקהילה תקרב אותו לשמירת מצוות. ידוע לנו שמעמד הר סיני היה חוויה של העם כולו – השינוי שחל באנשים היה קבוצתי יותר מאשר אישי. הדת שלנו היא דת של עם. כפי שהזכיר לנו ארתור גריין, אי-אפשר לתבוע לעצמנו את צליליו הדוממים של מעמד הר סיני או את רגעיו הקדושים בלי לדרוש שותפות גורל עם העם, ואחת היא מה המרחק שהפריד בינו לבין מרגלות ההר. הדבר נכון גם בכיוון ההפוך. כשאנו אוהבים את העם היהודי כולו ומאמצים אותו אל לבנו, כשאנו מבקשים קהילה ובונים אותה, לעתים קרובות אנו נשאבים אל האנרגיה המקודשת של מעמד הר סיני ואל הדיברות שניתנו לנו מראש ההר. והחשוב מכול הוא מנהיגות רבנית.

אני נזכר בסיפור עגל הזהב. בני ישראל שוחררו זה עתה מעול מצרים. בשעה שנדדו במדבר, שימש להם משה מנהיג, מדריך, מפשר ושופט. אולם אז טיפס משה על הר סיני כדי לפגוש את אלוהים ולקבל מידיו את ספר החוקים. בהיעדרו של משה מצאו בני ישראל את עצמם לפתע במאבק פנימי. תחושת החירות המחודשת הלהיבה אותם, אך יחד עם זאת העצמאות הבלתי צפויה שזכו בה הטילה עליהם חרדה קיצונית שריפתה את ידם. בנקודה זו, על פי התלמוד, פיתה אותם השטן להאמין כי משה מת. משנתרו ללא מנהיג, אחזה בהם בהלה, ועד מהרה איבדו את עשתונותיהם. עגל הזהב נוצר כניסיון למלא את מקומו של המנהיג החסר. אנו עומדים היום מבחינה מסוימת בפני אתגר דומה. עבור רוב רובו של עמנו ההלכה קרסה, מקורות הסמכות המסורתיים איבדו ממעמדם, והמשמעת הקהילתית נחלשה מאוד. אנו אמנם חופשיים, אך גם מודאגים מחסרונו של אדם כמשה שיוכל להנהיג אותנו. נחוצה לנו עכשיו, אם יורשה לי להציע, רבנות רפורמית שלא תסתתר במכוון מאחורי שפה דתית מעורפלת ורב-משמעית; נחוצה לנו רבנות רפורמית אשר תדבר בשפה של הברית ושל הדיברות ואשר תחוש אותה, רבנות רפורמית אשר תהיה מחויבת למעמד הר סיני ושיחד עם זאת תוכל לחוש בזוהר של אותם רגעים בהם רפרף על פנינו אורו החם של האל.

אל תבינו אותי שלא כהלכה: אנו יהודים מודרניים, יצירתיים בגישתנו לחברה ולתרבות שאנו חיים בה, מוכנים להתנסות בצורות שונות של התחדשות יהודית, פתוחים למחקר ביקורתי ולכל דבר אחר שנוכל להפיק ממנו תועלת לשם הגברת הבנתנו במסורת היהודית. אנו יודעים שמילתו של אלוהים היא רב-ערכית ורב-גונית. אך אנו יודעים גם זאת: זו עדיין מילתו של אלוהים; זה עדיין קולו המצווה של אלוהים; והמצוות הן הכלי שבאמצעותו אלוהים הופך את שהתחולל בהר סיני לדרך חיים ולגורל דתי.

התנועה הרפורמית
יהדות מתקדמת בישראל

www.reform.org.il